

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัล*

สุขสันต์ บัวสาย^{1*} ณัฐตะวัน ล้อมประสงค์² พิสุทธิ์ บัวเปรม³

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุขภูมิตต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
²อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุขภูมิตต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
³อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุขภูมิตต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

*Corresponding author e-mail: st671509701302@pcru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัล โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยจากนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 7 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาสมรรถนะและทักษะของผู้เรียน 3) การใช้เทคโนโลยีและพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) การพัฒนาครูและการนิเทศติดตาม 6) ความร่วมมือและการวิจัยพัฒนา และ 7) การบริหารจัดการองค์กร สำหรับคุณลักษณะของนวัตกรรมที่สำคัญประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิด ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านทักษะการปฏิบัติ และด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยแนวทางที่นำเสนอในบทความนี้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนกลยุทธ์ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และบริหารจัดการเชิงระบบได้อย่างเป็นรูปธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเป็นนวัตกรรม มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ขับเคลื่อนการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล มีความพร้อมรับมือกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, นวัตกรรม, คุณลักษณะนวัตกรรม, ยุคดิจิทัล, การศึกษาในศตวรรษที่ 21

* Received: 26 April 2025, Revised: 17 May 2025, Accepted: 17 May 2025

Academic Administration for Developing Students into Innovators in the Digital Era

Suksun Buasai^{1*} Nattawan Limprasong² Pisut Buaprem²

¹Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Phetchabun Rajabhat University

²Lecturer of Faculty of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Phetchabun Rajabhat University

³Lecturer of Faculty of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Phetchabun Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: st671509701302@pcru.ac.th

ABSTRACT

This article aims to present guidelines for academic administration in educational institutions to foster students' development as innovators in the digital era. The approach is based on an analysis and synthesis of concepts, theories, and research from both Thai and international scholars. The findings reveal that effective academic administration for developing student innovators in the digital age encompasses seven key components: 1) curriculum development and learning management, 2) development of student competencies and skills, 3) integration of technology and learning environment enhancement, 4) assessment and evaluation, 5) teacher development and supervision, 6) collaboration and research development, and 7) organizational management. The essential characteristics of innovators are classified into four dimensions: cognitive abilities, personal attributes, practical skills, and visionary capacity. The guidelines proposed in this article can serve as a framework for educational administrators to effectively manage academic affairs. This includes strategic planning, the development of learning management models, and systematic administration that can be concretely implemented and appropriately adapted to the context of each educational institution. The aim is to enhance students' potential to become innovators with the ability to create innovations, while also transforming schools into innovation-driven organizations. This approach supports the advancement of education in alignment with the rapid changes of the digital era and equips schools to respond proactively to the challenges of the 21st century.

Keywords : Academic Administration, Innovator, Innovator Characteristics, Digital Era, 21st Century Education

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต การทำงาน และระบบเศรษฐกิจทั่วโลก องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้ระบุว่าระบบการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต โดยเฉพาะทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม การคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการปรับตัว (OECD, 2023) การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้ระบบการศึกษาทั่วโลกต้องปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในสังคมดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารวิชาการในสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ การบริหารวิชาการ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และแนวปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสำคัญตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ และเกษตรกรยุคใหม่ ผู้นำทางการศึกษา จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจยุคใหม่ การบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

ในบริบทของประเทศไทย การศึกษากำลังเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นที่มุ่งเน้น "การบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ" และการพัฒนาผู้เรียนให้มี "ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21" โดยเฉพาะทักษะด้านดิจิทัลและนวัตกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 ที่กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการผลิตกำลังคนที่มีสมรรถนะสูงตอบสนองต่อโจทย์การพัฒนาประเทศ โดยเน้นทักษะการสร้างนวัตกรรม การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ซึ่งตอบสนองต่อนโยบาย Thailand 4.0 ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ "เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม" (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

ความท้าทายที่สำคัญของการบริหารวิชาการในยุคดิจิทัลคือการเปลี่ยนผ่านจากการศึกษาแบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้สู่การศึกษาที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) สถานศึกษาหลายแห่งยังขาดความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน และการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม ทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษายังเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา ดังที่ UNESCO (2023) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยังเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ

จากบริบทดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย บทความนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัล โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในสถานศึกษา (2) แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมและการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรม และ (3) กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนา

ผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการศึกษาให้สามารถผลิตผู้เรียนที่มีคุณลักษณะของนวัตกรรม พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

2. นิยามและความหมายของการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

นักวิชาการได้นิยามและให้ความหมายของการบริหารวิชาการไว้ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2552) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด มีการใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้ให้ความหมายของการบริหารวิชาการว่า หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

จากนิยามและความหมายของการบริหารวิชาการที่นักวิชาการได้ให้ไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกประเภทในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งนี้ การบริหารวิชาการครอบคลุมงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผล ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และบริบทของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

2. ขอบข่ายของงานบริหารวิชาการในสถานศึกษา

นักวิชาการได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารวิชาการไว้ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (2564) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานบริหารวิชาการในยุคดิจิทัลว่าควรประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) การพัฒนาครูให้มีทักษะการสอนในยุคดิจิทัล 4) การวัดและประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง 5) การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ 6) การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 7) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมี่แสน (2560) เสนอว่าขอบข่ายงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ควรมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยควรให้ความสำคัญกับ 1) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล 4) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ 5) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายของงานบริหารวิชาการที่นักวิชาการได้นำเสนอไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ขอบข่ายงานบริหารวิชาการมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ขอบข่ายงานบริหารวิชาการได้ขยายไปสู่การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาครู นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน การสร้างสรรค์นวัตกรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ขอบข่ายของการบริหารวิชาการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาครูให้มีทักษะการสอนในยุคดิจิทัล การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในโลกยุคดิจิทัลได้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัลจากนักวิจัยและนักการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

สุภัทรา พงษ์ศรี (2563) เสนอแนวทางการบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับ 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยีและการทำงานในยุคดิจิทัล 2) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยใช้ระบบดิจิทัลในการจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสื่อสารภายในองค์กร และ 3) การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในองค์กร ที่สนับสนุนให้บุคลากรและผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ชนิษฐา ม่วงศรีจันทร์ (2564) กล่าวว่า การบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ

ที่สนับสนุนการริเริ่มและจัดการโครงการที่สร้างสรรค์ และ 3) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีในการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

นิติ นาขิต (2564) นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยมุ่งเน้น 3 ประการสำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดพื้นที่และทรัพยากรที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ 2) การสนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ส่งเสริมการทำงานกลุ่มและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน และ 3) การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผ่านการจัดกิจกรรมที่ท้าทายความคิดและส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ณัฐนันท์ ลังการรัตน์ (2567) นำเสนอการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการบนแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความสามารถของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ อย่างกระตือรือร้น 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียน 3) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 4) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้มแข็ง และ 5) การพัฒนาระบบการประเมินผลที่เน้นกระบวนการคิดและการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน

สายสิริ สายยศ (2564) นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยให้ความสำคัญกับ 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผ่านการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการคิดนอกกรอบและสร้างแรงบันดาลใจ 2) การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาที่เน้นการปฏิบัติจริง โดยใช้โครงงานและสถานการณ์จริงในการจัดการเรียนการสอน และ 3) การส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน ผ่านกิจกรรมที่เน้นการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

เพชรสุกัญญา กิจสกุล และคณะ (2564) เสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การออกแบบหลักสูตรที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล ในทุกรายวิชา 2) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) การพัฒนาครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้ และ 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ธัญญาภรณ์ นาจำปา (2565) นำเสนอว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรให้ความสำคัญกับ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดยออกแบบเนื้อหาที่เน้นทักษะดิจิทัลและนวัตกรรม 2) การจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ โดยใช้

ระบบดิจิทัลในการจัดการข้อมูลและการสื่อสารภายในองค์กร และ 4) การประเมินผลที่เน้นทักษะดิจิทัล โดยออกแบบเครื่องมือประเมินความสามารถด้านดิจิทัลของผู้เรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้

ศศิธร คำปาน (2565) เสนอว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู ควรประกอบด้วย 3 ประการสำคัญ คือ 1) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของครู โดยจัดอบรมและให้การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างต่อเนื่อง 2) การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการสอน ที่มุ่งพัฒนาวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) การพัฒนาระบบการประเมินผล การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสะท้อนถึงความสามารถและ พัฒนาการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

นิโรจน์ ทองรักษัจันทร์, นิรันดร์ จุลสัป และจรัส อติวิทย์พร (2566) วิเคราะห์ปัจจัยและตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัล พบว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งสร้างนวัตกรรมและทักษะดิจิทัลให้กับผู้เรียน 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ บูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การพัฒนาครูให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 4) การ นิเทศแบบกัลยาณมิตร ที่เน้นการให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูอย่างสร้างสรรค์ และ 5) การส่งเสริมการ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภายนอก

OECD (2011) เสนอแนวทางการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรม โดยต้องส่งเสริมทักษะสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการ แก้ปัญหาที่ซับซ้อน 2) ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (Communication and Collaboration Skills) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม และ 3) ทักษะด้านความเป็นผู้ประกอบการและ ความสามารถในการรับความเสี่ยง (Entrepreneurial Skills and Risk-taking) ทั้งนี้ ระบบการศึกษา จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการบริหารงานวิชาการให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะเหล่านี้ผ่านการเรียนรู้แบบ โครงการ การบูรณาการเทคโนโลยี และการเชื่อมโยงกับโลกแห่งการทำงานจริง

British Council (2021) นำเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับ 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและสามารถรองรับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว 2) การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะดิจิทัลและทักษะการสอนที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม 3) การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ทั่วถึงและเท่าเทียม 4) การพัฒนาระบบ การประเมินผลที่สะท้อนทักษะการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน และ 5) การสร้างความร่วมมือในระดับโลก เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีด้านการศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรม

จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบ สำคัญของการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัลได้ 7 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นนวัตกรรม และทักษะดิจิทัล การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงออกแบบและสร้างสรรค์ การ จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการบูรณาการการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง

2. การพัฒนาสมรรถนะและทักษะของผู้เรียน ประกอบด้วย การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการและภาวะผู้นำ การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกันและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เชิงรุกและการปรับตัว
3. การใช้เทคโนโลยีและพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม การสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและแหล่งเรียนรู้ที่ทั่วถึง
4. การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่เน้นกระบวนการและผลงานนวัตกรรมและการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียน
5. การพัฒนาครูและการนิเทศติดตาม ประกอบด้วย การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม การนิเทศและติดตามการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
6. ความร่วมมือและการวิจัยพัฒนา ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก การส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และการสร้างความร่วมมือระดับโลกเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี
7. การบริหารจัดการองค์กร ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยี การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมและการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรม

1. ความหมายของนวัตกรรม

จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดต่างๆ พบว่า นวัตกรรมได้มีผู้ให้ความหมายจากนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) กำหนดว่า นวัตกรรมคือผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเป็นผู้ที่มีกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและพัฒนาต่อยอดจนเกิดเป็นสิ่งใหม่

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561) อธิบายว่า นวัตกรรม หมายถึง คนที่เริ่มต้นคิดนวัตกรรมและดำเนินการจนได้ผลผลิตที่พร้อมจะนำออกสู่ตลาด จึงจะเป็นนวัตกรรมที่สมบูรณ์ นวัตกรรมบางคนอาจเป็นผู้คิด ผู้สร้าง ตลอดจนเป็นผู้ผลิตสิ่งประดิษฐ์ออกมาได้ แต่หากไม่ได้นำสิ่งประดิษฐ์นั้นออกสู่ตลาดเพื่อการพาณิชย์ก็ยังไม่เป็นนวัตกรรมที่สมบูรณ์

ณิชากร ศรีเพชรดี (2562) ให้ความหมายของนวัตกรรมว่าไม่ได้ผูกขาดแค่ฝั่งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี แต่คือความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ทุกวัน ไม่จำเป็นต้องเป็นอัจฉริยะถ้ามีทักษะสำคัญคือ คิด แก้ปัญหา ลงมือทำ และพยายามอดทนทำซ้ำ เพราะไม่มีนวัตกรรมไหนที่ไม่ได้มาจากการทดลองและความผิดพลาด

Gordon (2018) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมว่า เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการตั้งคำถาม และกำหนดปัญหาและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยต้องตั้งคำถามที่ถูกต้อง ก่อนเริ่มกระบวนการต้องกำหนดปัญหาและพิจารณาว่าใครที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา

Wagner (2012) นักการศึกษา ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการคนแรกของ Harvard Innovation Lab กล่าวว่า "โลกไม่ได้สนใจว่าคุณรู้อะไร แต่สนใจว่าคุณทำอะไรกับสิ่งที่รู้" นวัตกรรมคือผู้ที่สามารถสร้างนวัตกรรม เป็นผู้ที่ยากจะออกไปสำรวจ ทดลอง คิดและลงจินตนาการถึงความเป็นไปได้ใหม่ ๆ

จากแนวคิดต่าง ๆ ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า นวัตกรรม หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ มองเห็นโอกาสหรือปัญหา และสามารถพัฒนาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่า โดยผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทดลอง และนำไปสู่การปฏิบัติที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นในระดับบุคคล องค์กร หรือสังคม นวัตกรรมเป็นผู้ที่มีลักษณะกล้าเสี่ยง มีความคิดที่แตกต่าง สามารถเชื่อมโยงความคิด มีความมุ่งมั่นอดทนในการทดลองและเรียนรู้จากความผิดพลาด ตลอดจนมีความสามารถในการนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2. คุณลักษณะของนวัตกรรม

จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดต่าง ๆ พบว่า คุณลักษณะของนวัตกรรม มีแนวคิดจากนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

พัชรพร อยู่เย็น (2561) ได้ระบุถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลไว้ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความคิดที่ขัดแย้ง เห็นต่าง 2) เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) เป็นผู้ที่สามารถเปิดกว้างทางความคิด 4) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2561) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นของผู้สร้างนวัตกรรมหรือนวัตกรรม โดยอธิบายว่า นวัตกรรม หมายถึง คนที่เริ่มต้นคิดนวัตกรรมและดำเนินการจนได้ผลผลิตที่พร้อมจะนำออกสู่ตลาด ทักษะของนวัตกรรมที่นำเสนอประกอบด้วย 10 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะการคิดออกแบบ 4) ทักษะการคัดกรอง 5) ทักษะการคิดผลิตภาพหรือผลิตผล 6) ทักษะการแก้ปัญหา 7) ทักษะการประกอบการ 8) ทักษะการเป็นผู้นำ 9) ทักษะการรับผิดชอบ และ 10) ทักษะจิตสำนึกต่อสังคม

จิตติมา วรณศรี (2563) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะเบื้องต้นของนวัตกรรมประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความคิด ประกอบด้วย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดยืดหยุ่นหลากหลายและคิดแก้ปัญหา 2) ด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วย มุ่งมั่น อดสาหะจนสำเร็จ รับฟังและให้เกียรติผู้อื่น และมีภาวะผู้นำ และ 3) ด้านการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย มีความรอบรู้ มีทักษะผู้ประกอบการ กล้าเสี่ยง รับผิดชอบสูงและทักษะทำงานเป็นทีม

สุกัญญา แหม่มซ้อย (2563) ได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะนวัตกรรมและจัดกลุ่มสมรรถนะนวัตกรรม โดยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะนวัตกรรมประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1)บุคลิกภาพส่วนบุคคล (Personal Characteristics) 2) การมุ่งอนาคต(Future Orientation) 3) ความคิด

สร้างสรรค์ (Creative Thinking) 4) เครือข่ายสังคม (Social Networking) 5) การบริหารโครงการ (Project Management) และ 6) ความรู้ด้านเนื้อหาและทักษะการปฏิบัติ (Content Knowledge and Making Skills) Dyer et al. (2011) ใช้แนวคิดเรื่อง "Innovator's DNA" โดยได้นำเสนอ 5 ทักษะ ที่แยกคนที่มีความเป็นนวัตกรรมออกจากผู้ที่ไม่เป็นนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การเชื่อมโยง (Associating) 2) การตั้งคำถาม (Questioning) 3) การสังเกต (Observing) 4) การทดลอง (Experimenting) และ 5) เครือข่าย (Networking)

Wagner (2012) ได้กำหนดสมรรถนะของนวัตกรรมที่เรียกว่า 7 ทักษะเพื่อการอยู่รอด (Seven Survival Skills) ประกอบด้วย 1) การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา 2) ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายและการนำอย่างมีอิทธิพล 3) ความคล่องแคล่วว่องไวและการปรับตัว 4) การริเริ่มและความเป็นผู้ประกอบการ 5) การเข้าถึงและการวิเคราะห์สารสนเทศ 6) การพูดอย่างมีประสิทธิภาพและการเขียนเพื่อการสื่อสาร และ 7) ความอยากรู้และการจินตนาการ

Couros (2014) ได้อธิบายถึง 8 คุณลักษณะของนักการศึกษาผู้มีกรอบความคิดของนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ความเข้าใจ (Empathetic) 2) ผู้สืบเสาะปัญหา (Problem Finder) 3) ผู้ชอบความเสี่ยง (Risk-Taker) 4) เครือข่าย (Networked) 5) ผู้เฝ้าสังเกต (Observant) 6) ผู้สร้างสรรค์ (Creator) 7) ผู้ยืดหยุ่น (Resilient) และ 8) การสะท้อนคิด (Reflective)

Horth (2014) ได้ระบุทักษะการคิดที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ประกอบด้วย 1) การให้ความสนใจ (Paying Attention) 2) ลักษณะส่วนบุคคล (Personalization) 3) ภาพจำลอง (Imaging) 4) การเล่นที่จริงจัง (Serious Play) 5) การทำงานร่วมกัน (Collaborative Inquiry) และ 6) ความชำนาญ (Crafting)

Porcini (2015) ได้กล่าวถึง 8 คุณสมบัติของนวัตกรรมและผู้ประกอบการ ประกอบด้วย อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น กระจายใจใคร่รู้ รักความหลากหลาย พึ่งด้วยความอบอุ่น มีความมั่นใจ มีความยืดหยุ่น มองโลก ในแง่ดีตั้งเป้าหมายที่ไกลขึ้นและยิ่งและสนุกสนาน

Newquist (2015) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะ 7 ประการสำหรับนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ความใฝ่รู้ (Curiosity) มีความสนใจใคร่รู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ 2) เปิดใจยอมรับ (Open-mindedness) ยินดีรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและแนวคิดใหม่ 3) ความพากเพียร (Persistence) ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคหรือความล้มเหลว 4) มิวส์ทัศน์ (Vision) มองเห็นภาพอนาคตและเข้าใจทิศทางของการเปลี่ยนแปลง 5) กล้าเสี่ยง (Risk-taking) พร้อมทั้งจะลงสิ่งใหม่แม้จะมีความเสี่ยง 6) ความหลงใหล (Passion) มีแรงบันดาลใจและรักในสิ่งที่ทำอย่างแท้จริง และ 7) ความมั่นใจในตนเอง (Self-confidence) เชื่อมั่นในความคิด ความสามารถ และการตัดสินใจของตนเอง

Hero et al. (2017) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะนวัตกรรมไว้ 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) บุคลิกภาพส่วนบุคคล 2) การมุ่งอนาคต 3) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะทางสังคม 5) ทักษะการออกแบบและสร้างสรรค์ และ 6) ทักษะการบริหารโครงการ

การสังเคราะห์คุณลักษณะคุณลักษณะของนวัตกรรมตามแนวคิดของ พัชรพร อยู่เย็น (2561), ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2561) , จิตติมา วรณศรี (2563), สุกัญญา แซ่มซ้อย (2563), Dyer et al. (2011) , Wagner (2012), Couros (2014), Porcini (2015), Newquist (2015) และ Hero et al. (2017) ผู้เขียนได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และจัดกลุ่มคำที่มีความหมายสอดคล้องกันซึ่งได้กรอบแนวคิดคุณลักษณะของนวัตกรรม ได้ 5 ประการ ได้แก่ ด้านความคิด (cognitive abilities) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Traits) ด้านทักษะการปฏิบัติ (Practical Skills) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (visionary capacity)

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์คุณลักษณะของนวัตกรรม

คุณลักษณะของนวัตกรรม	พัชรพร อยู่เย็น (2561)	ไพฑูรย์ สีนลรัตน์(2561)	จิตติมา วรณศรี (2563)	สุกัญญา แซ่มซ้อย (2563)	Dyer et al(2011)	Wagner(2012)	Couros(2014)	Porcini(2015)	Newquist(2015)	Hero et al (2017)	สรุปคุณลักษณะของนวัตกรรม
1.ความคิดสร้างสรรค์	✓	✓	✓				✓		✓	✓	ด้านความคิด (cognitive abilities)
2.ความคิดวิเคราะห์/ วิจารณ์ญาณ		✓				✓			✓		
3.ความสามารถในการคิด เชื่อมโยง	✓				✓						
4.ความคิดยืดหยุ่น/เปิด กว้าง	✓		✓	✓		✓		✓			
5.ความอยากรู้อยากเห็น						✓		✓	✓		

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์คุณลักษณะของนวัตกรรม

คุณลักษณะของ นวัตกรรม	พัชรพร อยุยืน (2561)	ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์(2561)	จิตติมา วรณศิริ (2563)	สุกัญญา แซ่มซ้าย (2563)	Dyer et al(2011)	Wagner(2012)	Couros(2014)	Porcini(2015)	Newquist(2015)	Hero et al(2017)	สรุปคุณลักษณะของนวัตกรรม
6.ความสามารถในการตั้งคำถาม					✓						ด้านความคิด (cognitive abilities)
7.ความคิดที่ขัดแย้ง/ เห็นต่าง	✓							✓			
8.ความสามารถในการสังเกต					✓			✓			
9.ความกล้าเสี่ยง			✓				✓				ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Traits)
10.ความมุ่งมั่นและ อดทน			✓	✓			✓		✓	✓	
11.ความยืดหยุ่นและ ปรับตัวได้				✓		✓	✓	✓			
12.ความเชื่อมั่นใน ตนเอง				✓				✓			
13.มุมมองเชิงบวก								✓			
14.จิตสำนึกต่อสังคม		✓									ด้านทักษะการปฏิบัติ (Practical Skills)
15.ทักษะการทดลอง	✓						✓				
16.ทักษะการ ออกแบบและ สร้างสรรค์		✓		✓						✓	
17.ทักษะการ แก้ปัญหา		✓	✓			✓	✓				
18.ทักษะการบริหาร โครงการ		✓		✓						✓	

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์คุณลักษณะของนวัตกรรม

คุณลักษณะของ นวัตกรรม	พัชรพร อยู่เย็น (2561)	ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561)	จิตติมา วรณศรี (2563)	สุกัญญา แซ่มซ้อย (2563)	Dyer et al (2011)	Wagner (2012)	Couros (2014)	Porcini (2015)	Newquist (2015)	Hero et al (2017)	สรุปคุณลักษณะของนวัตกรรม
19.ทักษะการ ประกอบการ		✓	✓			✓					ด้านทักษะการปฏิบัติ (Practical Skills)
20.ทักษะการ สื่อสารและ นำเสนอ				✓		✓					
21.ทักษะการ ทำงานร่วมกับ ผู้อื่น			✓	✓		✓				✓	
22.มุมมองเชิง อนาคต				✓				✓		✓	ด้านการมีวิสัยทัศน์ (visionary capacity)
23.แสวงหา โอกาสใหม่				✓						✓	
24.ความสามารถ ในการสร้าง วิสัยทัศน์				✓						✓	
25.การเป็นผู้นำ		✓	✓			✓			✓		
26.ทักษะ เครือข่าย				✓		✓	✓				

จากตาราง ผู้เขียนได้สรุปคุณลักษณะความเป็นนวัตกรของนักเรียน มีดังนี้ 1. ด้านความคิด (cognitive abilities) ประกอบด้วย 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) ความคิดวิเคราะห์/วิจารณ์ 3) ความสามารถในการคิดเชื่อมโยง 4) ความคิดยืดหยุ่น/เปิดกว้าง 5) ความอยากรู้อยากเห็น 6) ความสามารถในการตั้งคำถาม 7) ความคิดที่ขัดแย้ง/เห็นต่าง และ 8) ความสามารถในการสังเกต 2. ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Traits) ประกอบด้วย 1) ความกล้าเสี่ยง 2) ความมุ่งมั่นและอดทน 3) ความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง 5) มุมมองเชิงบวก และ 6) จิตสำนึกต่อสังคม 3. ด้านทักษะการปฏิบัติ (Practical Skills) ประกอบด้วย 1) ทักษะการทดลอง 2) ทักษะการออกแบบและสร้างสรรค์ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการบริหารโครงการ 5) ทักษะการประกอบการ 6) ทักษะการสื่อสารและนำเสนอ และ 7) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น 4. ด้านการมีวิสัยทัศน์ (visionary capacity) ประกอบด้วย 1) มุมมองเชิงอนาคต 2) แสวงหาโอกาสใหม่ 3) ความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ 4) การเป็นผู้นำ และ 5) ทักษะเครือข่าย

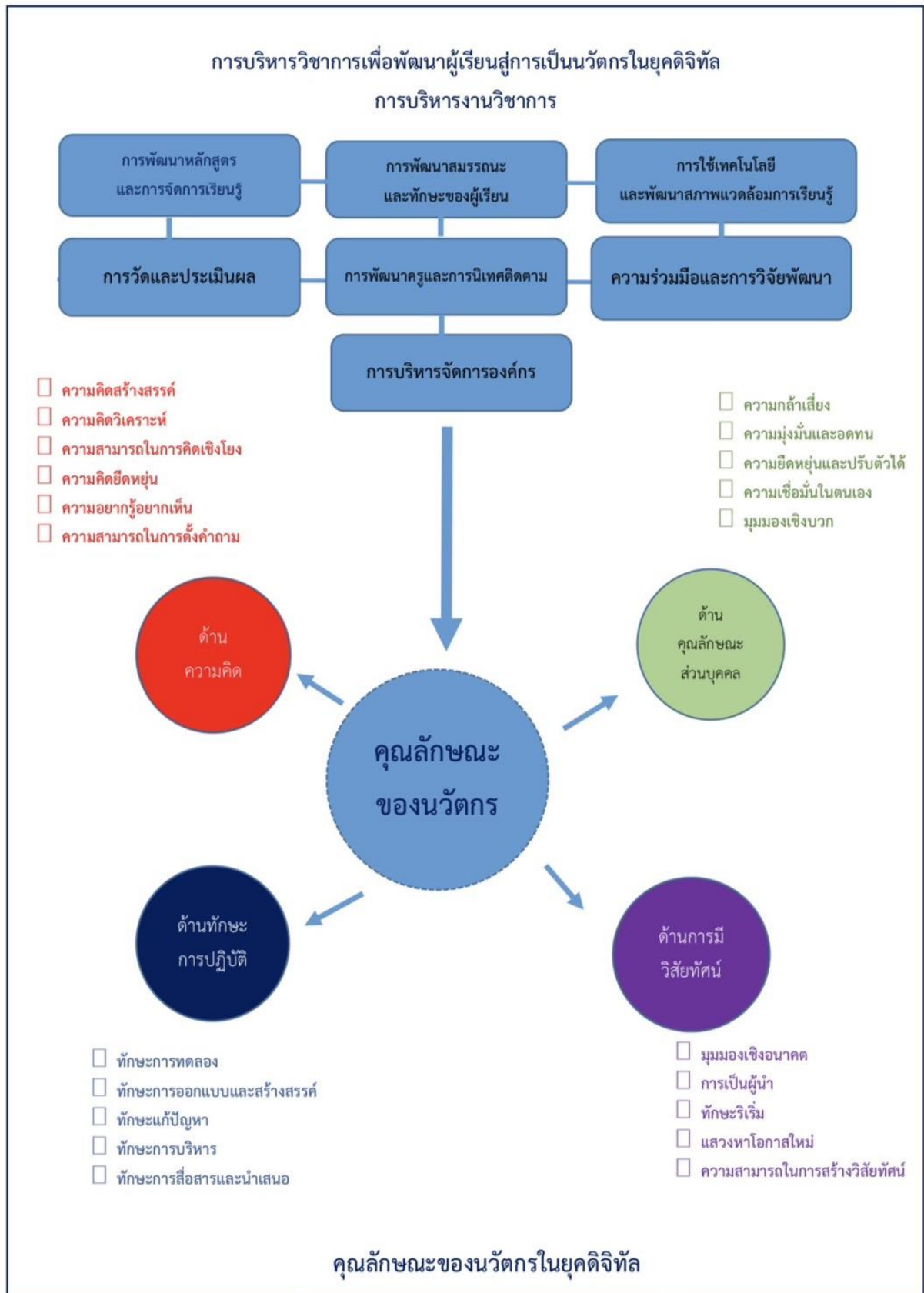
บทสรุป

การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของ นวัตกรรมในยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาสมรรถนะและทักษะของผู้เรียน 3) การใช้เทคโนโลยีและพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) การพัฒนาครูและการนิเทศติดตาม 6) ความร่วมมือและการวิจัยพัฒนา และ 7) การบริหารจัดการองค์กร สำหรับการดำเนินการตามองค์ประกอบเหล่านี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของนวัตกรรมใน 4 ด้านหลัก ประกอบด้วย

- 1) ด้านความคิด เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดวิเคราะห์ และความอยากรู้อยากเห็น
- 2) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความกล้าเสี่ยง ความมุ่งมั่น และความเชื่อมั่นในตนเอง
- 3) ด้านทักษะการปฏิบัติ เช่น ทักษะการทดลอง การออกแบบสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา
- 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ เช่น มุมมองเชิงอนาคตและความสามารถในการเป็นผู้นำ

การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จึงต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาทักษะที่จำเป็น และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่าและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชนิษฐา ม่วงศรีจันทร์. (2564). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิตติมา วรรณศรี. (2563). องค์ประกอบของนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมในสถานศึกษา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 8(1), 45-58.
- ณัฐนันท์ ลังการัตน์. (2567). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการบนแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความสามารถของนักเรียนด้วยโอกาสในโรงเรียนเทศบาลวัดศรีดอนชัย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณิชากร ศรีเพชรดี. (2562). ทักษะและคุณลักษณะของนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ธัญญาภรณ์ นาจำปา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตี นาขีด. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิโรจน์ ทองรักษ์จันทร์, นิรันดร์ จุลสัป, และจรัส อติวิทย์พร. (2566). ปัจจัยและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัลในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารบริหารการศึกษา, 19 (2), 45-59.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารสถานศึกษาแบบบูรณาการ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรพร อยู่เย็น. (2561). พฤติกรรมและคุณลักษณะของนวัตกรรมในองค์กรนวัตกรรม. วารสารบริหารการศึกษา, 14(2), 33-45.
- เพชรสุภักดิ์ กิจสกุล, สมชาย สารสุขและนฤมล ศรีกาญจนา. (2567). การพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 18 (1), 88-102.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมี่แสน. (2560). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. วิทยาลัยครุศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2561). การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- รุ่ง แก้วแดง. (2564). *การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศศิธร คำปาน. (2565). *รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณิปบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. บุ๊คพอยท์.
- สายสิริ สายยศ. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2553). *ความหมายของนวัตกรรมและนวัตกรรม*. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2563). *สมรรถนะของนวัตกรรมในยุคดิจิทัล*. *วารสารการวิจัยทางการศึกษา*, 10(2), 25-40.
- สุภัทรา พงษ์ศรี. (2563). *การบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณิปบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- British Council. (2021). *Transforming education: Digital learning and new technologies*. British Council.
- Couros, G. (2014). *The innovator's mindset: Empower learning, unleash talent, and lead a culture of creativity*. Dave Burgess Consulting.
- Dyer, J., Gregersen, H., & Christensen, C. M. (2011). *The innovator's DNA: Mastering the five skills of disruptive innovators*. Harvard Business Review Press.
- Gordon, D. (2018). *Design thinking for school leaders: Five roles and mindsets that ignite positive change*. ASCD.
- Hero, L., Lindfors, E., & Tynjälä, P. (2017). Competence-based education and the innovator's competencies: A framework for schools. *Journal of Education and Learning*, 6(3), 78-89.
- Horth, D. (2014). *Innovation leadership: How to use innovation to lead effectively, work collaboratively, and drive results*. Center for Creative Leadership.
- Newquist, C. (2015). *7 traits of successful innovators*. OECD. (2011). *Skills for innovation and research*. OECD Publishing.
- OECD. (2023). *Future of education and skills 2030*. OECD Publishing.
- Porcini, M. (2015). *8 qualities of the innovator and entrepreneur*.

- UNESCO. (2023). *Digital competencies for teachers: Framework and implementation recommendations*. UNESCO Publishing.
- Wagner, T. (2012). *Creating innovators: The making of young people who will change the world*. Scribner.